

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ
ФЕСТИВАЛЬ
ІННОВАЦІЙ**

**КРУГЛИЙ СТІЛ
«РОЗВИТОК АКАДЕМІЧНОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВА В
ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА
НАУКОВИХ УСТАНОВАХ
УКРАЇНИ»**

**16 травня 2019 рік
м. Київ**

УДК 338.24:37.014.54(477):378.112

Розвиток академічного підприємництва
в закладах вищої освіти та наукових
установах України:
Круглий стіл (м. Київ, 16 травня 2019),
відп. ред. Д.Ю. Чайка. – К., 2019. – 128 с.

Розглянуто актуальні питання перспективи розвитку академічного підприємництва у вітчизняних закладах вищої освіти та наукових установах; проаналізовано світовий досвід управління в системі вищої освіти та ключові аспекти академічного підприємництва. Визначено проблеми нормативно-правового забезпечення комерціалізації науково-технічних розробок в контексті регіонального інноваційного потенціалу.

Розміщена у збірнику інформація, сприятиме розв'язанню нагальних проблем в процесі становлення академічного підприємництва в Україні та може бути використана вченими, викладачами, науковцями, державними службовцями центральних і місцевих органів виконавчої влади, до сфери інтересів яких належать питання академічного підприємництва та впровадження інновацій.

Редакційна колегія: Д.Ю. Чайка (відпов. ред.), О.В. Прудка, О.В. Двигун.

ЗМІСТ

МОЖЛИВОСТІ І ВИКЛИКИ ЩОДО РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ СЕРЕДОВИЩ В УНІВЕРСИТЕТАХ ТА НДІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ І.І. Кульчицький, О.І. Кульчицький <i>ГО Агенція Європейських Інновацій</i>	5
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ К.В. Бондаревська <i>Дніпровський національний університет ім. О.Гончара</i>	10
РОЗВИТОК АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ К.В. Мазур <i>Вінницький національний аграрний університет</i>	14
АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ТРЕНДОВА ВИМОГА ДО СИНЕРГІЇ НАУКИ ТА ЕКОНОМІКИ М.О. Нежива <i>Київський національний торговельно-економічний університет</i>	19
НЕОБХІДНІСТЬ ТА ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ Л.О. Дроздовська <i>Львівський національний університет імені Івана Франка</i>	22
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА О.Ю. Лушнікова <i>Криворізький державний комерційно-економічний технікум</i>	27
АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ О.Г. Кубай <i>Вінницький національний аграрний університет</i>	31
АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В УКРАЇНІ: ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ СИСТЕМНІ ІННОВАЦІЇ ТА КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЮ НАУКОВИХ РОЗРОБОК С.М. Щегель <i>ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»</i>	36
ПРО ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ СИСТЕМИ «ДЕРЖАВА-ОСВІТА-БІЗНЕС» С.І. Бай <i>Київський національний торговельно-економічний університет</i>	39
АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК МЕХАНІЗМ ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ М.Л. Васильєв, В.П. Якобчук, М.Ф. Плотнікова <i>Житомирський національний агроекологічний університет, ВГО «Народний рух захисту Землі»</i> ...	42
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ Я.В. Гонтарук <i>Вінницький національний аграрний університет</i>	46
МЕДИЦИНА ГРАНИЧНИХ СТАНІВ – ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ГАЛУЗІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В.О. Коробчанський <i>Харківський національний медичний університет</i>	51
ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОНАХТ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АПК Н.М. Поварова, О.І. Данилова <i>Одеська національна академія харчових технологій</i>	55
УЧАСТЬ ЗВО У МІСЦЕВОМУ І РЕГІОНАЛЬНОМУ ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ Ж.В. Гарбар <i>Вінницький національний аграрний університет</i>	58
ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ АКАДЕМІЧНИХ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ У.Б. Бережницька	

<i>Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу</i>	63
ПЕРЕДАЧА ЗНАТЬ НАУКОВИМИ УСТАНОВАМИ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	
В.П. Кохан	
<i>Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України</i>	67
АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ	
Г.О. Ковальчук, Ю.С. Баніт	
<i>ДЗВО «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»</i>	70
ПОШУК ТОЧОК ГЕНЕРУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ІДЕЙ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	
Н.М. Михайличенко, Л.В. Нечволода	
<i>Донбаська державна машинобудівна академія</i>	78
КРЕАТИВНЕ МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	
Ю.В. Герасименко	
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	82
АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІКИ	
Н.В. Пономаренко	
<i>Криворізький державний комерційно-економічний технікум</i>	86
РОЛЬ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ	
В.І. Довбенко	
<i>Національний університет «Львівська політехніка»</i>	89
АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ДОСВІД США	
Н. Ю. Фіщук	
<i>Вінницький національний аграрний університет</i>	96
УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА РОЗВИТОК АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УНІВЕРСИТЕТАХ: ДОСВІД США	
Л.Т. Гораль, О.С. Яцюк, Н.І. Ящеріцина	
<i>Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу</i>	100
РОЗВИТОК АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ІННОВАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ КНР: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	
Л.Л. Антонюк, О.В. Дроботюк, О.С. Хлистова	
<i>Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана</i>	104
ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІОЛОГІЇ У СФЕРІ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	
М.М. Чаплик	
<i>Донецький державний університет управління</i>	111
БРЕНДИНГ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	
І.О. Термоса	
<i>Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка</i>	115
СИНЕРГЕТИЧНИЙ ЕФЕКТ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ДЛЯ УКРАЇНИ	
Л.А. Слатвінська	
<i>Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини</i>	119
ACADEMIC ENTREPRENEURSHIP BY RESEARCH COMMERCIALIZATION IN UKRAINE	
М. Belitsky	
Henley Business School, University of Reading	
N.I. Cherkas	
Kyiv National Economic University named by Vadym Hetman	123
ГЕНЕРАЛЬНІ ПАРТНЕРИ	127
АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК	128

АКАДЕМІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ДОСВІД США

И. Ю. Фіщук

Вінницький національний аграрний університет

«Я думаю, что одно лишь практическое обучение не дает возможности заниматься бизнесом. Необходимо культивировать и развивать воображение»
Лиланд Стэнфорд

Світова економічна система вступила в епоху, яку характеризують небувало жорстка конкуренція, «комодизація» товарів та технологій, стрімкі зміни, швидке старіння технологій, ідей, професій, владне проникнення Інтернету в усі шпарини економіки. У нових умовах глобалізованої світової економіки найважливішим джерелом розвитку країн і регіонів стають інновації. Інновації рухають світ вперед. Не даремно «нову економіку» ще називають «економікою Знань».

Чи актуально це для України? Чи торкнулись ці загальносвітові тенденції нашої країни? На перший погляд здається, що ми залишились осторонь від цих процесів. Так думається, коли аналізуєш стан національної економіки і те, як важко Україна долає кризу. Так, в умовах складних трансформаційних перетворень частка інноваційно активних промислових підприємств усього на рівні 10,7% від загальної кількості, близько 1% наукоємності ВВП, а частка продукції високих технологій в українському експорті ледве дотягує до 8% [2]. І все ж, Україна не є винятком і визначальним чинником її науково-технологічної конкурентоспроможності може і повинне стати підвищення ролі знань у формуванні бізнес-структур, активізація інноваційної діяльності, вирішення проблем генерування та впровадження інновацій у національну економіку.

Світовий досвід переконує, що за таких умов потужним імпульсом до створення та впровадження інновацій стає академічне підприємництво як можливий потужний генератор і накопичувач перспективних ідей і думок, процес комерціалізації наукових розробок, що в результаті стане фактором формування інноваційного потенціалу. Академічне підприємництво дасть змогу подолати розрив між вищою школою, наукою і практичним бізнесом як сферою впровадження інновацій [1; 3, с.436; 4, с.448].

Чимало дослідників академічного підприємництва сходяться на думці, що за нинішнього стану вищої школи навряд чи вдасться швидко імплементувати цю ідею в життя. Підвищується усвідомлення потреби в організаційно-управлінській трансформації навчальних закладів. Як справедливо зазначає С.А. Жуков, необхідно змінити статус університетів та соціальну оцінку їхньої ролі як організацій з виробництва та поширення знань в економіці. Освітнім та науковим закладам надається ключова роль у формуванні інноваційної моделі розвитку, а університетська наука з її

інтелектуальним потенціалом стає базовою умовою для досягнення стратегічних цілей інноваційно-орієнтованої економіки [1].

Безумовним і визнаним лідером розвитку академічного підприємництва у світі є США, де національні університети, такі як Гарвард, Стенфорд і MIT (Массачусетський технологічний інститут), щорічно генерують понад 135 млн. дол. валового прибутку за рахунок одержання роялті від продажу частки у власних стартап-компаніях [3, с. 436]. Недаремно Й. Шумпетер назвав Стенфорд «бурлящим інноваціями питомником», який був і залишається одним із провідних університетів світу за рівнем академічної підприємницької активності та кількістю створених інноваційних підприємств і який відіграв ключову роль у формуванні всесвітньо відомого науково-технологічного парку «Силіконова долина». Завдяки своїм засновникам і, зокрема, так званому «академічному архітектору» Силіконової долини Фредеріку Терману, в університеті панує унікальна атмосфера, активно заохочуються підприємництво серед студентів, викладачів та випускників, партнерські відносини між освітнім, науковим та промисловим секторами. У результаті підвищено як якість освітніх послуг, наукових досліджень, так і сфери впровадження інновацій [3, с.436]. Ці та багато інших потужних дослідницьких університетів стали центрами технологічних інфраструктурних утворень у країні.

Академічне підприємництво в університетах США представлено різними організаціями, що відрізняються джерелами фінансування та способами створення, підходами до втілення інноваційних розробок та отримання на них ліцензій.

Найбільш відомою і поширеною формою академічного підприємництва є створення технопарків і технополісів. До речі, 23 з 25 найбільших університетів США є технопарками. Це надзвичайно ефективна форма академічного підприємництва, коли в результаті організаційних перетворень на базі відокремлених дослідницьких центрів університету формуються науково-технологічні фірми з об'єднаними функціями наукового пошуку та практичною перевіркою і використанням отриманого результату у виробничих процесах. Такий тісний тандем науки і виробництва дозволяє найкращим чином орієнтуватися на потреби ринку, науковцям здійснювати науково-технічні дослідження на замовлення бізнесу, а їхні інноваційні пропозиції відразу мають можливість перевірки і впровадження. Такі організаційні структури могли б вирішити один із основних недоліків вітчизняної науки – її відірваність від реальних потреб бізнесу.

Організаційна структура технопарків досить гнучка, яка забезпечує виконання основної функції – створення і подальше просування у виробництво інноваційної продукції. Вони можуть формуватися навколо науково-дослідних інститутів або на базі великих промислових фірм, які зацікавлені у розробці і впровадженні новітніх технологій. Досить часто в їхньому складі є різноманітні ризикові фірми (венчурні, інжинірингові фірми, бізнес інкубатори). Не дивлячись на певні відмінності у структурі технопарків, вони побудовані таким чином, щоб забезпечувати завершений цикл для інноваційного продукту – від ідеї його створення (або ж конкретне бізнес-замовлення) до реальної перевірки споживацьким попитом. При цьому науково-дослідні установи виконують роль

«мозкового центру», що організовує і координує всі інноваційні процеси; інжинірингові фірми виконують наукові дослідження, розробляючи базові технології; науково-дослідні підрозділи малими партіями випускають наукоємну продукцію, яка направляється до споживача через торгівельні фірми, перевіряючи її затребуваність на ринку. Така система дозволяє не лише впроваджувати нові наукові розробки у виробничу сферу, але й здійснювати науковий супровід і надавати підтримку малим інноваційним підприємствам. Крім цього, весь процес займає мінімум часу, даючи можливість інноваційній продукції чи технології відразу знайти застосування. Як не позаздрити, уявляючи собі наші вітчизняні «хождєния по мукам» навіть з гідними науковими розробками.

Здавалось би, досконала організаційна форма технопарків, однак технополіси – це ще один прогресивний крок у формуванні інноваційної інфраструктури. Це цілісні спеціально побудовані наукові містечка з розбудованою соціальною інфраструктурою. Центром технополісу є університет, навколо якого групуються науково-виробничі формування, промислові підприємства. У світі нараховується близько 300 технополісів, а одним із найбільш потужних вважається Силіконова долина (штат Каліфорнія США).

Світовий досвід яскраво демонструє, що академічне підприємництво – це реальна можливість інтегрувати науку, освіту та бізнес, даючи тим самим поштовх для розвитку вітчизняної підприємницької діяльності за інноваційною моделлю. Поділяємо думку, що вітчизняні університети повинні виконувати багатофункціональну місію – освітянську, науково-дослідницьку, інноваційну. За таких умов їхній внесок у соціально-економічний розвиток як регіону, так і країни в цілому стане безцінним [3, с.436; 4, с. 448].

Завдання не просте, одного бажання і зусиль з боку університетів замало. Академічне підприємництво потребує формування сприятливого макро- та мезосередовища, державної підтримки на всіх рівнях. Це завдання національного масштабу, вирішення якого буде запорукою сильної конкурентоспроможної економіки і важливим приводом для загальнонаціональної гордості.

Список використаної літератури

1. Жуков С.А. Академічне підприємництво як фактор підвищення ефективності підприємств і формування інноваційного потенціалу економіки України. REPORTER OF THE PRAZOVSKYI STATE TECHNICAL UNIVERSITY. Section: Economic sciences 2017, Issue 33.

2. Значення академічного підприємництва у розвитку малого бізнесу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.

3. Литвин І.В. Роль дослідницьких університетів у формуванні інноваційної венчурної інфраструктури / І.В. Литвин // Збірник тез доповідей міжн. наук.-практ. конф. [Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури], (Львів, 19-21 травня 2011 р.). / Нац. ун-т «Львівська політехніка». Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка». 2011. С. 436-437.

4. Чухрай Н.І. Академічне підприємництво за кордоном та в Україні. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2011. №714: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 448-458.